

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

Информација со

Акциски план за намалување на сивата економија во Република Македонија за 2014 година

Скопје, февруари 2014 година

Вовед:

Согласно програмските определби на Владата на Република Македонија, меѓу кои и надминување на проблемот на сивата економија, од 2007 година се подготвуваат годишни Акциски планови за намалување на сивата економија.

Постојат различни дефиниции за сивата/неформална економија. Најопшто, под сива економија се подразбираат економски активности кои се легални, но (намерно) не се регистрирани и не се пријавени за даночни цели.

Истражувањата за неформалната економија наведуваат неколку клучни фактори кои влијаат врз големината на истата. Тоа се: степен на економска развиеност на земјата, даночниот товар, висока регулација на формалната економија, посебно на пазарот на труд, нивото на корупција, довербата во владата, даночниот морал. Според истражувањето на Новковска (2012), доколку БДП по глава на жител (мерен според Паритет на Куповна Моќ-ПКМ) во Македонија би достигнал 55.000 МКД, големината на сивата економија би се намалила на 10%, додека пак при БДП по глава на жител од 70.000 МКД, хипотетички, не би постоела сива економија.

Во стратешките документи кои се однесуваат на политиките на пазарот на трудот (Националната стратегија за вработување 2015 година, Националниот акциски план за вработување 2011-2013 година и Акцискиот план за вработување на млади 2015 година) предвидено е развој на пакети на мерки кои опфаќаат институционални и превентивни мерки и санкции кои ќе придонесат за поттикнување и олеснување на премин од неформалниот во формалниот сектор.

Според последните статистички податоци (за 2012 година), ¹неформалната вработеност учествува со 22,5% во вкупната вработеност во земјата. Од 2009 година, неформалната вработеност постепено се намалува (пример: Во споредба со 2011 година неформалната вработеност учествува со 25% во вкупната вработеност во земјата), што делумно е резултат на спроведената реформа бруто плата која го намали трошокот за работна сила, а и ја засили контролата преку интегрираната наплата на социјалните придонеси и персоналниот данок на доход. Неформалната вработеност е поголема кај машката популација, со учество од 23,3% во 2012 година, додека 21,3% од жените во 2012 година работеле без формален договор за работа. Вкупното учество на младите лица ²(15-24 години) во вкупната неформална вработеност, во Република Македонија изнесува 13,4% и од полов аспект може да се констатира дека учеството на младите мажи (15-24 години) е многу поизразена (63,7%) во однос на учеството на младите жени (36,3%).

Имајќи ја во предвид големината и специфичностите на сивата економија во Република Македонија, нејзините карактеристики, како и трошоците наспроти користите од истата, Министерството за труд и социјална политика, во име на Владата на Република Македонија подготви Акциски план за намалување на сивата економија за 2014 година. Истиот е подготвен врз основа на консултации и координација со сите надлежни институции за имплементација на

¹ Анкета на работна сила (АРС 2012 година Државен завод за статистика)

² Анкета на работна сила (АРС 2012 година Државен завод за статистика)

Акцискиот план за намалување на сивата економија и тоа: Државниот инспекторат за труд, Министерството за економија, Министерството за финансии, Агенцијата за вработување на Република Македонија, Управата за јавни приходи и Царинската Управа.

1.

Акциски план за намалување на сивата економија за 2014 година

Активности	Индикатор за успешност	Рок	Одговорни институции
Министерство за труд и социјална политика			
1. Подобрување на регулативата за сезонски вработувања	1.1 Донесена регулатива 1.2 Број на сезонски вработувања во споредба со ист период мината година	1.1 април 2014 1.2 годишно ниво	МТСП, АВРМ
2. Активација и тестирање на активност (барање на работа) на регистрираните невработени лица	2.1 Број на одбиени понуди за работа или одбиено учество во активни политики	2.1 квартално	МТСП, АВРМ
3. Подобрување на регулативата за субвенционирање за вработување на приматели на СПП.	Донесена регулатива	Фебруари 2014	МТСП/АВРМ
4. Активација и повикување на примателите на СПП да прифатат работа.	Број на приматели на СПП кој одбиле работа	квартално	МТСП/АВРМ
5. Воспоставување на систем за евидентирање на работодавачи кои сакаат да вработат приматели на СПП.		МАРТ 2014	МТСП/АВРМ
6. Воспоставување на систем за евидентирање на лицата кои работат во странство преку агенции за посредување, нивно пријавување во социјално осигурување и месечни контроли.	Број на лица кои работат во странство	месечно	МТСП, АВРМ, ДИТ, ФПИОМ
7. Подобрување на регулативата за евидентирање и лиценцирање на странски агенции и субјекти кои посредуваат, ангажираат и вработуваат лица во странство	Донесена регулатива	Април 2014	МТСП/АВРМ
8. Унапредување на регулативата за воведување надлежност за утврдување на непријавени работници од страна на пазарната инспекција и УЈП	Донесена регулатива	Јуни 2014	МТСП/АВРМ
9. Поддршка за формализација на	3.1 Броја на поддржани невработени	3.1 декември 2014	МТСП, АВРМ

дејности	лица за формализација на дејност	година	
Министерство за финансии			
1. Национална кампања за зголемување на даночниот морал односно јакнење на свеста на населението за придобивките од плаќање на обврските кон државата	1.1 Спроведена кампања	1.1 континуирано	МФ, УЈП
Министерство за образование и наука			
1. Едукација на учениците во средно образование за негативните ефекти од сивата економија (проект “Одбиј работа на црно“)	1. Број на одржани едукации	1.1 Континуирано	МТСП во соработка со МОН, АВРМ и Национална федерација на агенциите за привремени вработувања на Република Македонија.
Трудова инспекција			
1. Квартална анализа на утврдените неправилности при инспекциски надзор заради откривање на сектори, работодавачи, области каде има прекршување на законските процеси заради преземање на мерки за нивно надминување	1.1 Квартални анализи	Квартално	ДИТ
2. Зајакнување на инспекцискиот надзор во заштитните друштва.	- зголемен број на инспекциски надзори, - број на непријавени работници, - број на прекршочни пријави, - број на кривични пријави	квартално	ДИТ
3. Зајакнување на инспекцискиот надзор во прехранбената и преработувачката индустрија.	- зголемен број на инспекциски надзори, - број на непријавени работници, - број на прекршочни пријави, - број на кривични пријави	квартално	ДИТ
4. Зајакнување на инспекцискиот надзор во текстилната индустрија, производство на облека, кожа и кожни производи.	- зголемен број на инспекциски надзори, - број на непријавени работници, - број на прекршочни пријави, - број на кривични пријави	квартално	ДИТ

5. Зајакнување на инспекцискиот надзор во градежниот сектор	- зголемен број на инспекциски надзори, - број на непријавени работници, - број на прекршочни пријави, - број на кривични пријави	квартално	ДИТ
6. Зголемување на бројот на координирани инспекциски надзори со поголем број на инспектори со место на живеење надвор од местото каде што ќе се прават надзори.	- зголемен број на инспекциски надзори, - број на непријавени работници, - број на прекршочни пријави, - број на кривични пријави	квартално	ДИТ
7. Зајакнување на инспекцискиот надзор во Струмица, Куманово, Велес, Штип, Прилеп, Битола, Струга, Охрид, Тетово, Гостивар, Скопје.	- зголемен број на инспекциски надзори, - број на непријавени работници, - број на прекршочни пријави, - број на кривични пријави	квартално	ДИТ
2. Објавување на т.н. црна листа на фирми со утврдени неправилности во работата од страна на ДИТ на веб страната на МТСП	2.1 Број на објавени фирми	2.1 континуирано	ДИТ
Управа за јавни приходи			
1. Откривање на даночни обврзници кои вршат нерегистрирана дејност	1.1 Број на откриени даночни обврзници	1.1 континуирано	УЈП и ДПИ
2. Откривање на даночни обврзници кои вршат дејност од времен карактер ³	2.1 Број на откриени даночни обврзници	2.1 континуирано	УЈП
3. Откривање на даночни обврзници - физички лица кои што оствариле оданочени приходи, а не ги пријавиле	3.1 Број на откриени даночни обврзници	3.1 континуирано	УЈП
4. Продолжување на процесот на воведување и користење на фискален	4.1 Број на новорегистрирани фискални апарати	4.1 континуирано	УЈП

³ Се однесува на даночни обврзници кои вршат дејност во определен период на годината (пр. Продавање на честитки за Нова година, учество на саеми, панаѓури и сл.)

систем на опрема			
5. Спроведување на контрола на фискални апарати самостојно или во соработка со други надлежни инспекциски органи	5.1 Број на спроведени контроли	5.1 континуирано	УЈП
6. Спроведување на посебни постапки за утврдување на персонален данок на доход на неоданочени приходи	6.1 Број на спроведени постапки и износ на утврден персонален данок на доход	6.1 континуирано	УЈП
Царинска управа на Република Македонија			
1. Зајакната контрола на царинската линија (легални и диви гранични премини) и правилно утврдување на царинската вредност	1.1 Зголемен број на откриени царински прекршоци	1.1 -31.12.2014	ЦУРМ, МВР
2. Зајакната контрола на физичките лица од пограничните области (заради куфер трговија)	2.1 Зголемен број на откриени царински прекршоци	2.1 -31.12.2014	ЦУРМ, МВР
3. Соработка со инспекциски служби во Република Македонија	3.1 Зајакнати контакти помеѓу Царинската управа и инспекциските служби	3.1- 31.12.2014	ЦУРМ, Инспекциски служби (даночна, трудова)
Министерство за економија			
1. Зајакнување на инспекцискиот надзор на лица кои вршат трговска дејност без упис во Централниот регистар на РМ на места кои не се дозволени (околу зелените пазар, на тротоари, плоштади и сл).	1.1 Број на извршени инспекциски надзори, Број на поднесени прекршочни барања и одземена стока	1.1 Континуирано	ДПИ, МВР
2. Зајакнување на инспекцискиот надзор	2.1 Број на извршени инспекциски	2.1 Континуирано	ДПИ, МВР

на лица кои вршат угостителска и туристичка дејност без упис во Централниот регистар на РМ	надзори, Број на поднесени прекршочни барања и одземена стока		
3. Зајакнување на инспекцискиот надзор над концесионерите кои вршат детални геолошки истражувања и експлоатација на минерални суровини	3.1 Број на извршени инспекциски надзори, Број на поднесени прекршочни барања	3.1 Континуирано	МЕ, ДИТИ, МВР
4. Регионализација на Државниот инспекторат за техничка инспекција, т.е. формирање на подрачни единици во Битола, Тетово и Штип, за што постапката е во тек	4.1 Формирани подрачни единици во Битола, Тетово и Штип		МЕ
5. Зајакнување на инспекцискиот надзор над производитите кои се пуштаат на пазарот во делот на нивната безбедност согласно Законот за безбедност на производитите и подзаконските акти	5.1 Број на извршени инспекциски надзори, Број на поднесени прекршочни барања и одземена стока Број на донесени решенија за забрана, и за, повлчување од промет на небезбедни производи	Континуирано	ДПИ, ДИТИ
6. Зајакнување на инспекцискиот надзор над производитите кои се пуштаат на пазарот во делот а нивната безбедност согласно Законот за Градежните производи	6.1 Број на извршени инспекциски надзори, Број на поднесени прекршочни барања и одземена стока Број на донесени решенија за забрана, и за, повлекување од промет на небезбедни производи	Континуирано	ДПИ, ДИГУ
7. Зајакнување на инспекцискиот надзор врз субјектите кои користат екстра лесно масло за греење- црвена нафта како погонско гориво согласно Законот за акцизи	7.1 Број на извршени инспекциски надзори, Број на поднесени прекршочни барања	Континуирано	ЦУРМ, ДПИ и МВР
8. Зајакнување на инспекцискиот надзор	8.1 Број на извршени инспекциски	Континуирано	ДПИ

во делот на заштита на правата на потрошувачите	надзори за заштита на правата на потрошувачите, Број на решени и уважени жалби на потрошувачите		
9.Редовна верификација на мерилата кои се користат во законската метрологија	10.1 Верификација на мерилата се врши редовно	Континуирано	БМ

